СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ НА ПРОЕКТ НА НАРЕДБА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА „БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ“

№	Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Бележки и предложения	Приети/ неприети	Мотиви
	В проведената, в периода от 18.7.2025 г. до 18.8.2025 г. включително, обществена консултация по проекта **е постъпила една бележка и предложение.**			
	Становище от Цветанка Апостолова, Директор на Национална професионална гимназия по полиграфия и фотография (София) Предоставяне на становище и бележки по държавният образователен стандарт (ДОС) за придобиването на квалификация по професията „Библиотекознание“ 31.07.2025 г., 17.11 и 17.14 от e-mail: Ts Apostolova <ts.apostolova@abv.bg> до e-mail: a.popov@mon.bg и през системата за документооборота EVENTIS R7 от 2902601-1/01.08.2025 12:09	СТАНОВИЩЕ по предложения от МОН за обществено обсъждане проект на Наредба за придобиване на квалификация по *професията „Библиотекознание“* Като дългогодишни специалисти в областта на библиотекознанието и библиотечното образование Ви предоставяме някои наши съображения, свързани с проекта на Наредба за придобиване на квалификация по професията „Библиотекознание“: Като държавни документи стандартите са важни инструменти за постигане на съпоставимост и оценка на целите и на качеството и ефективността на постиганите резултати по отношение на предоставяни продукти, услуги, процеси и системи. В образованието това е изпитан метод и еталон за оценка и сравнение. Постигането на консенсус между заинтересованите страни при приемането и утвърждаването на конкретен държавен образователен стандарт е важно за гарантирането на необходимото ниво на качество и надеждност на предоставяните образователни услуги, които да осигурят добре образована работна сила, с адекватни професионални компетенции, съобразно динамичните промени в съвременния пазар на труда. Подобно на други професии в областта на здравеопазването, архитектурата, счетоводството и др., и библиотечната професия изисква специфични основни знания и компетентности, които не могат да бъдат придобити в достатъчна степен в рамките на общообразователните програми на средното образование. Перманентната поява на нужди от нови професионални умения и компетентности, възникването на нови професии, развитието на професиите и	**Приема се.**	

	надграждането им със знания, компетентности и умения е стратегия на страната ни и на ЕС, което предполага постепенно повишаване на изискванията към специалистите по библиотекознание във всички нива на образователни степени – средно професионално образование (I-III степен), бакалавър, магистър, доктор. По същество повечето необходими компетенции за професиите в областта на библиотечните науки са с високо ниво на сложност и изискват дългосрочно придобиване на знания и изграждане на умения за перспективно обогатяване и развитие на професията, особено в дигитална среда. От друга страна – пазарът на труда в публичния сектор и институциите, финансирани със средства от държавния бюджет в България, все още не предлагат достатъчно адекватно заплащане за този високоспециализиран труд във всички нива на образование. За справка: в стандартизираните библиотечни образователни квалификации в САЩ за III степен на образователна квалификация – Library Assistant 3, Class Code 02144 (<https://www.govemmentiobs.com/careers/euRene/classspecs/19844?kevwords=librarian%20&pagetype=classSpecifications>) – предвиденото заплащане на труда варира между $52 270,40 и $65 124,80 годишно (4 355 – 5 427 долара месечно или по 25-30 долара на час). Обективността изисква да не се правят директни сравнения между цената на труда в различните държави поради влиянието на множество други икономически и социални фактори, но целта на този довод е да подчертаем високата стойност на този квалифициран труд, който трябва да бъде съобразен с възможностите на пазара на труда у нас и същевременно – да подготвя кадри с добра квалификация, ценностна ориентация и мотивация. Търсенето на библиотечни специалисти е относително голямо и нуждата от разширяване на възможностите за обучение е налице, т.к. границите на професиите по библиотекознание, информационни науки и сродни области се разширяват постоянно. Овладяването на знания по библиотечни технологии, каталогизиране и метаданни, стратегии за търсене и управление на информацията и на библиотечните колекции, библиотечен мениджмънт и маркетинг, обслужване на потребители, комуникации, застъпничество и лобиране, дигитални библиотеки, библиотечни системи и бази данни и мн. Др., както и изграждането на умения за управление на информация и технологии, комуникационни умения с различни заинтересовани страни, обслужване на потребители, аналитични, организационни и преподавателски умения, умения за решаване на проблеми, критично мислене, адаптивност и гъвкавост, инициативност и креативност, сътрудничество и работа в мрежа, лидерство и мениджмънт, маркетинг и работа с обществеността, етично		

	поведение и учене през целия живот – са от изключително значение за запазването и развитието на професиите по библиотекознание. Те не могат да бъдат упражнявани без сериозна специфична професионална подготовка. Съобразно проекта на Концепцията за промяна на учебните програми на МОН сме съгласни с основните принципи на създаването на нови учебни програми и стандарти, които да са ориентирани към създаване на повече меки, практически умения, професионални нагласи и ценности и социално-психологически умения, с високо ниво на функционална и информационна грамотност. Всички тези мотиви и още много други, установени в дългогодишния ни опит и изследвания, ни дават основание да предложим и нашите препоръки към настоящия проект за държавен образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията „Библиотекознание“ . 1. Отрасловата професионална подготовка по професиите в направление „Информация и архивистика“ , включваща ЕРУ № 3-12 важно да бъде съобразявана с особеностите на професиите, които включва в обхвата си професионалното направление 0322 „Библиотечно дело, информационни науки и архивистика“, т.е. знанията, уменията и компетенциите трябва да са насочени към спецификите на функциониране и управление на културните организации в публичния сектор — в областта на: - Икономиката и вземането на решения – с предимство на особеностите на публичния сектор; - Финансите и финансовото управление – библиотекарите изготвят финансов план и разпределят категоризираните бюджетни средства според задължителните и приоритетните фиксирани и променливи разходи, - Счетоводната отчетност — по презумпция библиотечните специалисти участват в изготвянето на първичната счетоводна документация от контрагентите, като проверяват и удостоверяват с подпис коректността на цените и договорените отстъпки в издаваните първични счетоводни документи за целите на работата и предават допълнените с библиотечни реквизити счетоводни документи на специализирано счетоводно звено/дипломиран счетоводител, което означава, че в техните компетенции не влиза дълбокото познаване на счетоводните процеси, т.к. не съставят и обработват вторични счетоводни документи.	**Не се приема.**	ЕРУ в отрасловата професионална подготовка са разработени като брой, обем и конкретно съдържание по начин, който обезпечава нуждите на бизнеса от квалифицирани кадри, в контекста и на заложената в ЗПОО широкопрофилна професионална подготовка. В съответствие с чл. 28а. от ЗПОО отрасловата професионална подготовка и респективно включените в нея единици резултати от ученето са еднакви за всички професии от даденото професионално направление. От своя страна разпоредбите на чл. 17 и чл. 18 от Закона

			за счетоводството предполагат извършването на подобни дейности преимуществено от специалисти с висше образование по Икономика или от специалисти със средно специално образование по Икономика с минимум 8 години трудов стаж. Посочените дейности, съобразени с нивото по НКР на професията, са регламентирани и в проекта на ДОС по професия „Оперативен счетоводител“, като не следва да се допуска директно припокриване в отделните стандарти.
	2. Въпреки идеята на Концепцията на МОН за облекчаване на учебното съдържание в предложения проект на ДОС за придобиване на квалификация по професията „Библиотекознание“, намираме някои съкратени знания и умения в специфичната професионална подготовка, които са важни за осъществяването на основни библиотечни процеси в съвременните библиотеки, например в областта на: - ИКТ в библиотекознанието (ЕРУ 13) — работа със специализирани информационни системи, бази данни и платформи; защита на информацията и сигурност на работа в онлайн среда. Същевременно, намираме, че РУ13.4: Работи с автоматизирани библиотечно-информационни системи (АБИС) и специализирани библиотечни софтуерни приложения и РУ13.5: Работи с АБИС и дигитални каталози са дублирани резултати от учене и предлагаме да бъдат обединени в РУ13.4:. Работи с автоматизирани библиотечно-информационни системи (АБИС), специализирани библиотечни софтуерни приложения и електронни каталози, като се промени съответно и номерацията на РУ 13.5: Дигитализира	**Приема се.** **Приема се.**	

	документи и на РУ 13.6: Изгражда дигитални колекции в собствени на библиотеката и/или сводни онлайн дигитални платформи. - Подпомагане на управлението на библиотеката (ЕРУ № 14) – поддържане на библиотечната документация; създаване на план и отчет за изпълнение на трудови задачи.	**Не се приема.**	Направени са необходимите стилистични редакции и не се налага допълнително обособяване на РУ.
	- Библиотечно обслужване на читатели (ЕРУ № 16)- прилагане на професионална етика и на нормативните изисквания за защита на данни и информация; организиране на лекции и обучения по информационна грамотност и безопасно поведение в интернет.		Предварителният анализ на извършваните професионални дейности и задачи, както и проведеното анкетно проучване, въз основа на които е разработен ДОС, не предполагат обособяването на отделен РУ, свързан с нормативните изисквания за защита на данни и информация; организиране на лекции и обучения по информационна грамотност и безопасно поведение в интернет.
	3. Въпреки, че адмирираме идеята на Концепцията на МОН за облекчаване на учебното съдържание, в предложения проект на ДОС констатираме и отпадане на съществени за съвременната професия познания, меки умения и компетенции по: - Справочно-библиографски и информационни [и краеведски] услуги в библиотеката (ЕРУ 17) – всички библиотеки е малки изключения притежават и работят с краеведски, родоведски, общински документи, фото- и архивни колекции и др., което налага обособяването на РУ17.5: Извършва справочно-библиографска дейност по краезнание. Библиотечен маркетинг, реклама и връзки с обществеността (ЕРУ № 18) – всички библиотеки работят интензивно в областта на застъпничеството	**Приема се.**	

	и лобирането като основна своя задача, затова настояваме тази единица от резултатите за учене да бъде ЕРУ № 18: Библиотечен маркетинг, реклама и връзки с обществеността, лобиране и застъпничество, като се добави нов РУ 18.4: Участва и организира кампании по застъпничество и лобиране пред местните власти и обществеността, за да бъдат придобити качествени знания, умения и компетентности за процесите по организиране и провеждане на кампании за застъпничество и лобиране чрез открит постоянен диалог е общинските и държавните институции и с местните общности.	**Не се приема.**	Не кореспондира с профила на квалификацията и дейностите, заложени в описанието на професията. Лобирането като дейност не е правно дефинирано в българското законодателство.
	По отношение на раздел 4. Съвкупност от единици резултати от учене, които формират придобиването на квалификация по част от професията „Библиотекознание“ смятаме, че е важно да се добави и ЕРУ № 17, т.к. справочно-библиографските и информационните услуги в библиотеката са основна, неотменна дейност във всяка библиотека. По отношение на раздел 5. Изисквания към материалната база, също намираме за изключително важно производствената практика (етаж) да бъде провеждана в специализирана професионална среда – в базова библиотека (регионална, общинска, читалищна, академична) е възможност за методическа подкрепа. Без прилагането на усвоените знания в реална работна среда е невъзможно ефективно да бъдат усвоявани тези толкова специфични професионални умения и компетентности на библиотечната и сродни професии.	**Приема се.**	
	По отношение на раздел 6. Изисквания към обучаващите също имаме няколко предложения и доводи за допълване на текста. - Образованието по библиотечно-информационни науки се развива доста успешно в последната четвърт на XXI век, благодарение на усилията на двата университета, които предлагат образование в областта – Университетът по библиотекознание и информационни технологии и Софийският университет „Св. Климент Охридски“, както и ВТУ „Кирил и Методий“. Създаването на библиотечни кадри в УниБИТ обхваща всички степени на образователна квалификация: Национална професионална гимназия по полиграфия и фотография и ЦПО към УниБИТ за придобиване на III степен	**Не се приема.**	В ДОС не се конкретизират обучителни институции.

	„Библиотекар“; бакалавър (по две библиотечни специалности); магистър (по три магистърски програми); доктор (по две докторски програми). - Самата специфика на професиите изисква и специализирана квалификация на преподавателите, затова преди всичко е важно те да имат една от трите ОКС по специалности от професионално направление „Обществени комуникации и информационни науки“, в частност: Книгознание, библиотекознание и библиография; Библиотечно-информационен мениджмънт. Читалищно дело, Архивистика и др.п. В заключение на нашето становище отбелязваме, че се надяваме да бъдат взети предвид посочените дотук наши настоятелни предложения при окончателното редактиране на новия Държавен образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията „Библиотекознание“, с код 032201 в професионално направление „Библиотечно дело, информационни науки и архивистика“, код 0322 и оставаме с надеждата да работим заедно с Министерството на образованието и науката и Министерството на културата за внедряването на специалности в тази област в повече профилирани и професионални гимназии по информационни технологии, култура и изкуства, което да развие повече трансверсални и информационни умения у учениците. С уважение, 1. проф. дфн Иванка Янкова – Директор на Центъра за професионално обучение към УниБИТ и дългогодишен директор на Университетската библиотека „Св. Климент Охридски“, декан на Факултета по библиотекознание и културно наследство в УниБИТ (два мандата), председател на Асоциацията на университетските библиотеки, преподавател в катедра „Библиотечни науки“ 2. проф. д-р Румелина Василева — преподавател в катедра „Библиотечни науки“ в УниБИТ, дългогодишен заместник- директор на Университетската библиотека „Св. Климент Охридски“, съавтор на Държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията „Библиотекар“ според Наредба № 8 от 8.04.2021 г. на Министъра на образованието и науката 3. д-р инж. Цветанка Апостолова – директор на Националната професионална гимназия по полиграфия и фотография, София, доктор по книгознание, библиотекознание и библиография 4. Мария Костова — преподавател в УниБИТ, дългогодишен учител по библиотекознание в НПГПФ, дългогодишен ръководител на направление „Комплектуване и каталогизация“ в Университетската библиотека „Св.	**Приема се.** **Приема се за сведение.**	Не е предмет на възложеното техническо задание при разработване на ДОС.

	Климент Охридски“, съавтор на Държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията „Библиотекар“ според Наредба № 8 от 8.04.2021 г. на Министъра на образованието и науката София, 25.07.2025 г.		